

Maarten Heijmans

‘Ik beseef
dat de tijd
met mensen
die ik liefheb,
eindig is’

Zingen of acteren? Maarten Heijmans (36) is een zeldzaam dubbeltalent, maar muziek ligt hem het meest na aan het hart. „Je kunt in een drieminutenliedje iets bereiken waar je een film van anderhalf uur voor nodig hebt.”

TEKST SANDRA DONKER / FOTO'S DANIEL COHEN

‘Dankzij Ramses durf ik mensen nu in de ogen te kijken. Op een filmset kun je dat goed oefenen’

O, de romantiek van Ramses Shaffy. Hoe hij 's nachts straalbezopen langs de Amsterdamse grachten zwierf en onbekenden mee naar huis nam om het requiem van Fauré op te zetten, en dan keihard janken van ontroering. Hoe de chansonnier kleinburgerlijk Nederland met zijn bohemienachtige leven en flamboyante uitstraling in vervoering wist te brengen met universele liedjes over eenzaamheid en verlangen. En over liefde natuurlijk.

„Dat zoekende, dat zigeunerachtige vind ik heel mooi aan hem. Hij heeft echt iets losgegooid in Nederland. Ontstijfd. En ik zie telkens iets nieuws in hem wat het spannend houdt.”

Maarten Heijmans vertolkte de Amsterdamse zanger vijf jaar geleden op memorabele wijze in de gelauwerde televisieserie *Ramses* van Michiel van Erp. Hij heeft het inmiddels geschopt tot vaste kracht bij Toneelgroep Amsterdam en was te zien in diverse speelfilms en series, zoals *Wat is dan liefde* en *Klem*, maar Shaffy kan hij niet loslaten. Zijn vrije tijd en zijn spaargeld stak Heijmans in het in eigen beheer uitbrengen van een plaat met zijn bewerkingen Shaffy-nummers.

Sfeervolle koperblazers, intieme close harmony, intens gezongen, en een vlegje Spinvis. „Dit project begon al in 2013. Tijdens de voorbereidingen voor de tv-serie leerde ik die composities van binnen en buiten kennen. De muziek bleef in mijn kop.” Hij tikt tegen zijn slapen. „Ik ben ze gaan bewerken, gewoon, thuis achter de synthesizer. In mijn arrangementen klinkt door waar ik graag naar luister: James Blake, Rufus Wainwright, Radiohead.” Dit voorjaar toert hij met z'n zevenkoppige band door het land.

Heb je Shaffy ooit ontmoet?

„Ik heb hem eenmaal zien optreden en ik ben hem eenmaal tegengekomen. Dat was met mijn toenmalige vriendinnetje, om 2 uur 's nachts in een snackbar. Ramses was toen al oud en berooid. Hij had net een Snickers gebietst en de eigenaar van de snackbar vond dat niet zo'n probleem. Zijn vrouw wel, die snauwde in plat Amsterdams: 'Je ken Shaffy die dingen niet mee blijve geve! Hij hep hier só'n rekening!' Maar de snackbareigenaar fluisterde tegen ons: 'Ach, die man hep zoveel voor Amsterdam betekend'. Ik vond het kenmerkend, het was bijna een scène uit een film.”

Wat is voor jou *the essential* Ramses?

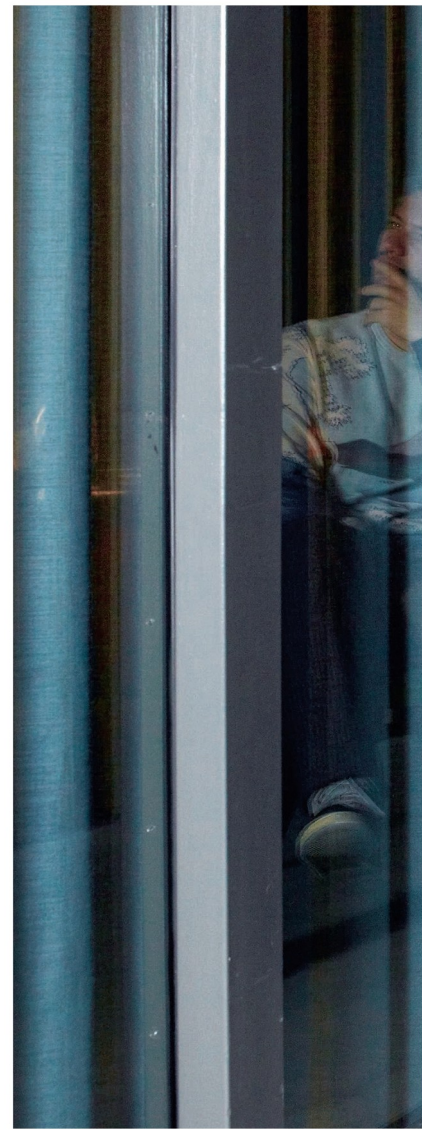
„Als je niet bij me bent. Muzikaal gezien is het nummer misschien een beetje een vreemde eend in de bijt, maar tekstueel is dat voor mij zijn essentie. Hij bezingt een liefde die voorbij is, die niet helemaal geslaagd is. Maar ook al is de relatie voorbij, de liefde heeft bestaan en dat zal er altijd zijn. Daar kun je troost uit halen. Voor mij is dat paradoxale van eenzaam maar toch verbonden zijn, het gevoel dat Ramses pakt en waarom mensen hem zo goed vinden. Dat appelleert aan de menselijke conditie.”

Leg eens uit?

„Nou, zoiets (zet een stemmetje op): 'Ik ben graag met familie en vrienden en geniet heel erg van uitjes, maar uiteindelijk... ben ik toch alleen...’” Hij lacht en schakelt terug naar normaal: „Het gevoel dat je van achter een glazen plaat naar de wereld kijkt, erbuiten staat. Is dat niet de kern van ons menszijn? Ik zit achter de camera van mijn ogen en registreer alles, als buitenstaander.”

Dat gevoel heb jij?

„Ik ook. Iedereen heeft dat toch?”

Denk je?

„Volgens mij is het een van de basisgevoelens van ons bestaan. Verbondenheid en eenzaamheid tegelijkertijd. Het gevoel dat niemand je begrijpt. Eigenlijk onzin natuurlijk, er zijn zeven miljard mensen op de wereld, hoezo is jouw probleem dan uniek? Maar het knappe van Ramses is dat hij in zijn liedjes iets raakt wat universeel is.”

In hoeverre herken jij jezelf in hem?

„Ik ben niet zoals hij, zeker niet. Je boort als acteur iets in jezelf aan om iemand te spelen, maar het is altijd in dienst van het personage. Ik heb wel bepaalde dingen van hem meegenomen, bijvoorbeeld dat ik mensen nu gemakkelijker in de ogen kijk. Hij was zo *bloody charming*. Hij heeft een heel goeie blik, zo'n blik die niet loslaat.”

Jij keek mensen nooit in de ogen?

„Nee! En ik merk dat ik positiever overkom sinds ik dat doe. Ik moest voor mijn rol leren net zo zelfverzekerd en overrompend te zijn als hij. Zo'n filmset is natuurlijk een veilige omgeving om dat te oefenen.”

Je zong vanaf je 7de in een jongenskoor.

„Dat ging heel natuurlijk. Ik had altijd muziek in mijn hoofd en zong altijd in mezelf, neurien, om een soort binnenwereld te creëren. Bij ons thuis waren we altijd bezig met jeugdtheater, mijn vader maakte in zijn vrije tijd decors, mijn moeder deed de grime, mijn zus speelde toneel. Mijn moeder dacht: laat ik hem naar het kinderkoor sturen. Toen ze me na de eerste keer op-

haalde, vroeg ze: vond je het leuk? Ik zei ja. Toen vroeg ze: wil je volgende week weer? Toen zei ik weer ja.”

En toen zat je erop.

„Toen was het beklonken. Het was het koor van de muziekschool Waterland in Purmerend. We zongen van alles, Tsjechische volksliedje, kerstliedjes, een *Grease*-medley. We deden mee aan de uitvoeringen van Fauré, Mahler, de Matteüspassie, in het Concertgebouw of het Muziektheater in Amsterdam. Dat waren natuurlijk *highclass* dingen, maar wij vonden het doodnormaal. Bij de Matteüspassie zitten hele passages waarin het kinderkoor niet meezingt. Onze dirigent had in onze bladmuziek *Suskes & Wiskes* geplakt en puzzeltjes en rebussen, zodat we lekker rustig bleven.”

Je zingt vrij hoog, maar je praat laag.

„Ik begon als sopraan. Hoog. Als je de baard in de keel krijgt, ga je naar de alt en dan naar de tenoren. Ik heb best een lage stem, maar ik zat er altijd mee te kloten. Te hoog, te gespannen. Ik kreeg zangtraining voor *Ramses*, en toen is dat verbeterd. Pas nu heb ik het gevoel dat ik in mijn natuurlijke register zit.

„Ik kreeg heel laat de baard in de keel, ergens tussen m'n 17de en 21ste. Iedereen in mijn familie groeit gewoon heel traag. We zijn allemaal laatbloeiers. In het begin is dat misschien vervelend, als kind. Toen ik 16 was, zag ik er uit als 12, ik speelde nog met Lego. Maar in de *long run* leef je langer.”

Je blijft langer vers.

„Ja. De tijd gaat gewoon trager. Dat is super.

PASPOORT Maarten Henri Lajos Heijmans

■ Geboren

24 december 1983
in Amsterdam.

■ Opleiding

Amsterdamse Toneel-
school & Kleinkunst-
academie.

■ Loopbaan

Zijn eerste grote rol is Artful Dodger in musical *Oliver!* in 1999. Daarna te zien in diverse film-, toneel- en tv-producties, waaronder *Single*, *Klokhuis*, *TiTaTovenaar*, *SpangaS* en *De gelaarsde poes*. Hij speelt onder meer mee in de films *Het mooiste wat er is* (2015), *Weg van jou* (2017) en *Wat is dan liefde* (2019). Wint in 2017 de Arlecchino, de prijs voor de beste mannelijke bijdragende rol, voor zijn rol in toneelstuk *Ibsen huis*. Ontvangt een Gouden Kalf en een Emmy Award voor *Ramses* (2014). Dit jaar is hij te zien in *Op hoop van zegen* en *Een klein leven* van Toneelgroep Amsterdam. De Telefilm *Hemelrijken* wordt uitgezonden op 15 januari om 20.30 uur op NPO 3. Hij toert met zijn band langs concertzalen. Zie voor de speellijst: maartenheijmans.nl

■ Privé

Single.

‘Er wordt zo serieus gedaan. Alles moet normaal. Doe eens niet normaal’

Dat zie je in mijn familie veel. Misschien heeft het met mijn Aziatische genen te maken.”

Jij hebt Indische roots?

„Indisch, Chinees, Vietnamees en Cambodjaans. Dat zit er allemaal in, van mijn moeders kant. Mijn vader is half Hongaars, hij heeft een Hongaarse moeder. Ik ben een vuilnisbakkenras. Mijn Chinese opa woonde in Duivendrecht, daar gingen we iedere zondag naartoe en dan kookte hij uitgebreid. Hij was een typische Chinees, een bijzondere man, recht door zee, hard werken, hij heeft me bepaalde waarden bijgebracht. Ik heb me mijn hele leven meer aangetrokken gevoeld tot de oosterse cultuur dan tot de westerse. Japanse tekenfilmpjes, anime-series, Japanse computer-games. Ik hou ook van minimalisme, dat vind ik daar terug.”

Is het ook Aziatisch om mensen niet aan te kijken?

Peinst. „Hmm... zou kunnen. In de Aziatische cultuur is bescheidenheid een van de pilaren. Ik denk dat het daar wel mee te maken heeft. En beleefdheid. Japanners doen het letterlijk, door te buigen haal je je blik weg. Ik was vroeger ook in mezelf gekeerd. Ik voelde me als puber vrij eenzaam, omdat ik niet echt meedeed. Ik zat veel bin-nen, draaide filmpjes in elkaar.”

Jongens waren met heel andere dingen bezig dan jij.

„Met gymles stond ik altijd als laatste in zo'n rijtje, als kleinste van de klas. Sta je daar met je 12-jarige lijfje en al die gasten hebben al schaamhaar en praten alleen nog maar over meisjes. Ik kon me niet voorstellen dat ik überhaupt succes zou kunnen boeken bij een meisje. Daardoor krijg je toch een soort complexje. Maar dat kan ook

interessant zijn. Ik denk dat veel mensen die iets artistieks doen dat hebben meege-maakt in hun jeugd. Omdat je je erg in je-zelf keert en daar iets kan ontstaan. Het is ook een troost.”

Op welke manier?

„Ik dacht vaak: mijn tijd komt nog wel. Je hebt het idee dat je iets kunt, maar het komt er niet uit. Als kind geeft dat een soort drive, je wilt dat mensen je wel zien staan. Maar de kans is natuurlijk groot dat het er he-lemaal niet uit komt. Je moet er wel keihard voor werken.”

Je was klein, een laatboeier én je zong in een koor. Werd je daardoor nog meer een buitenbeentje?

„Ik had twee goeie vrienden die ook zon-gen. Bij de ene zat ik in de klas. Ik schaamde me er niet voor, ik werd er niet mee gepest, maar echt cool was het niet. Op mijn 16de deed ik een musical, *Oliver!*, in Carré. De voorstelling liep niet goed, en toen bedacht Joop van den Ende Entertainment: als we al die klassen nu voor 25 euro laten komen, dan zitten de zalen weer vol. Toen mijn klasgenoten die musical zagen, waren ze wel van... ah, oh dat is toch wel...”

Toen wilden ze ook allemaal zingen in musicals.

„Nee, dat niet. Maar ze zagen wel dat de voorstelling niet in een of ander treurig buurthuis was maar in Carré, *the real thing*. Dan krijg je in één keer wel aandacht.”

Nu willen kinderen allemaal bij *The Voice Kids*.

„Ik vraag me af of dat goed is. Wat ik zo verneukeratief vind aan die programma's is dat de suggestie wordt gewekt dat je al-leen mag zingen als je het heel goed kunt. Dus als iemand bij *Idols of The X-Factor*

gewoon prima zuiver een liedje doet, maar niet heel uitzonderlijk is, is het snel: die kan niet zingen. Onzin! Ik heb een hekel aan die *like*-cultuur. Dat is compleet het tegenovergestelde van zingen als artistieke expressie.”

Ligt zingen dichterbij je dan acteren?

„Muziek is een veel directere kunstvorm. Je kunt in een drieminutenliedje iets berei-ken waar je een film van anderhalf uur voor nodig hebt. Het raakt meer mijn kern dan acteren. Maar ik ben ook al altijd bezig ge-weest met typetjes. Ik was een grote fan van *Het Klokhuis*, waaraan ik nu zelf aan meewerk. Het was bij ons thuis een ritueel. Tandpoetsen, *Sesamstraat*, *Jeugdjournaal* en dan *Het Klokhuis* als de kers op de taart. Wat ik zo goed vond, is dat het liet zien dat je gek mocht doen. Aart Staartjes en Joost Prinsen speelden twee oude damesjes. Ik vroeg laatst: kunnen die wat *weirdere* dingen niet terugkomen? Toen zeiden ze: de jeugd van nu pikt dat niet. Die denkt: dat is een man in een jurk en dan...”

Dan wat?

„Dit is echt een andere tijd, waarin kijk-cijfers heel belangrijk zijn. Ook weer die vreselijke *like*-cultuur. Zo'n kind zapt weg als een man een vrouw speelt, zeggen ze, dat gaat ten koste van onze reclame-inkom-sten. Als ik dat hoor, breekt mijn hart. Want als dat soort dingen niet langer te zien is, wordt je creativiteit en fantasie niet meer aangeboord, dan worden kinderen ook niet meer getraind dat leuk te vinden.”

Is er sprake van vertrutting op tv?

„Enorme vertrutting. Er wordt ook zo seri-eus gedaan. Alles moet 'normaal'. Dat is het ergste wat je een kind kunt meegeven. Doe eens niet normaal. Al die vreselijke kinderprogramma's van nu dagen nooit uit. Het is altijd leuk, iedereen is blij, er worden nooit vragen gesteld, lastige dingen be-noemd. Dat je ook verdrietig kunt zijn, bijvoorbeeld.”

Je speelt komend seizoen met Toneel-groep Amsterdam in het veelgeprezen *Een klein leven* van Ivo van Hove, je gaat toeren met *Ramses* en dan is er ook nog de nieuwe Telefilm *Hemelrijken*, waarin je drugsboef Michel speelt.

„Die Michel is wel een van mijn slechtere personages. Ik spreek er Eindhovens in, maar ik moet nog zien hoeveel Eindhove-naren dat zo vinden klinken. Ik zei tegen de regisseur: ik vind het een top script, maar moet je dit niet doen met een acteur uit

Eindhoven? Wordt je film daar niet veel beter door? Dan krijg ik de rol maar niet. Maar hij had de keus al gemaakt. Ik had een taalcoach om er iets van te maken.”

Het helpt vast dat je een muzikaal gehoor hebt.

„Als je een muzikaal gehoor hebt, kom je snel tot 75, 80 procent. Je moet je heel goed voorbereiden op die laatste 20 procent. Daarin horen mensen of een dialect echt klopt of niet. Voor *Ramses* had ik anderhalf jaar. Die tongval is me wel gelukt. Maar dit soort projecten, waar je een maandje voor ze gaan draaien weet of je de rol hebt... In de film *Weg van jou* moest ik Zeeuws-Vlaams spreken. Daar klopte geen ene reet van. Je doet wat je kunt, en voor het gros van het publiek maakt het niet uit, maar het is leuk als het een beetje echt lijkt.”

In *Hemelrijken* speel je een agressieve ploert. Waar boor je die emotie in jezelf aan?

„Zo magisch is het allemaal niet hoor; de scène is duidelijk, het is puur spel. Je moet het een beetje geinig vinden, ik vond het erg leuk in deze rol. Dit is een vrij vlak personage, als kijker hoef je je niet erg in hem te verdiepen. Ik vind het ook moeilijk om agressief te zijn vanuit mijn persoonlijke leven. Ik ben bijna nooit boos en niet conflictzoekend. Als er op de toneelschool oefeningen waren waarin je echt kwaad moest worden, lukte mij dat nooit.

„Waar ik wel van hou, zijn Japanse gangsterfilms. In een mooi pak in een restaurant en dan in een keer dat bierflesje TAK! in iemands gezicht. Maar zelf heb ik niet zo'n kort lontje. Mopperen vind ik wel echt lekker. Zeiken. Omdat je dan even kunt benoemen wat je allemaal klote vindt, en dan is het weer klaar. Dat heb ik echt van mijn vader.”

Je ouders zaten in de politiek.

„Ze zaten samen in de fractie voor D66 in de gemeenteraad van Zuidoostbeemster. Op een gegeven moment viel eerst mijn moeder buiten de boot en later mijn vader, toen had D66 nog maar één zetel. Ik ging mee als ze campagne moesten voeren. Ik weet nog dat mijn vader zich had ingezet voor een fietspad, en dat ik daar heel trots op was als ik daar op fietste. Dan dacht ik: mijn vader heeft dit gebouwd.”

Ben je ook geïnteresseerd in politiek?

„De laatste jaren helemaal niet meer. Ik vind het inspiratieloos en krampachtig. Er wordt bijna geen moreel leiderschap

‘Met andere reizigers optrekken, daar ben ik allergisch voor. Ik wil met mezelf in contact staan’

meer getoond. Laten we vooral voorkomen dat we ons vervreemden van de kiezers, hè, zo gaat het. Politici regeren als terminale dinosaurussen. Ook weer die *like*-cultuur, alles draait om opiniepeilingen. Als iemand wat moreel leiderschap vertoont, zoals Jesse Klaver, wordt het meteen gewantrouwd.”

Wat vind je van de huidige leider van D66, Rob Jetten?

„Hij lacht te veel. Misschien uit nervositeit, onzekerheid. Wat hij zou moeten doen, zeker als hij wordt aangesproken door van die GeenStijl-types, is zeggen: luister naar me, bitch! BAM! Hij mag bij mij langskomen, dan gaan we even naar Shaffy kijken, naar die intense blik.”

Je persifleerde Thierry Baudet onlangs voor *De TV Kantine*. Wat viel je op aan hem toen je hem probeerde te doorgronden?

„Ik was niet enthousiast over die persiflage. Ik heb hem net niet gepakt. Soms gebeurt dat, soms sla je de plank mis. Het viel me op dat hij volledig overtuigd is van zijn eigen gelijk. Hij heeft weinig ruimte voor andere opvattingen. Maar hij is wel een frisse wind: hij heeft zichtbaar plezier in zijn werk, of je het nu met hem eens bent of niet. Hij houdt van de *game*.”

Als iemand jou zou moeten spelen, hoe zou die dat dan moeten voorbereiden? Wat is *the essential* Maarten Heijmans?

Lange stilte. „Dan zou je een motortocht moeten maken, in je eentje, het liefst in een zo desolaat mogelijke omgeving. Tentje mee. Daar voel ik me heel prettig bij. Mijn allereerste motorreis was in Mongolië, daar was helemaal niks. Dát. En dan je mooiste muziek op je oortjes en die muziek daar tot je laten komen. Mooie

plekken zoeken en alles in het moment laten ontstaan.”

Wat gebeurt er dan met je?

„Heel weinig. En dat is het heel grote. Misschien is dat wel rust. We leven vaak in een soort schijnwerkelijkheid, een geconstrueerde werkelijkheid. Je bent bezig met wat er over tien minuten gebeurt, je afspraken, werk. Op zo'n reis val je samen met de elementen. Je voelt de regen als het regent, de wind als het waait. Je voelt de weg waarop je rijdt. En er valt een hoop ruis weg, waardoor de simpele dingen tot je komen. Ik ben het spirituele meer gaan waarderen, meditatie, *self-improvement*.”

Andere mensen kiezen op reis voor de trein omdat ze dan mensen kunnen ontmoeten.

„Ik vermijd mensen als de pest. Ik heb helemaal geen zin om me een houding te moeten geven. Met andere reizigers optrekken, daar ben ik allergisch voor. Ik wil met mezelf in contact staan. In die zin hou ik ook meer van alleen zijn dan van met mensen zijn. Ik kan er erg van genieten om met vrienden te zijn, maar het begint en eindigt altijd met mijzelf. Het gaat ook op voor mijn theatergezelschap. Dat voelt een beetje als familie, want je gaat heel ver met elkaar, je weet heel veel van elkaar, maar het is binnen een kader.”

Hij zwijgt en gaat peinzend verder. „Naarmate ik ouder word, merk ik wel dat ik aanhankelijker word. Dat je de waarde inziet van mensen om je heen. En dat je beseft dat de tijd met mensen die je liefhebt, eindig is. Maar ik zal nooit... eh...”

Een sociaal dier worden.

„Nee.”

Laat me mijn eigen gang maar gaan?

Met een lachje: „Ik heb genoeg aan mezelf.” ■

